

Kolonizazioaren eta berdintasunaren artean

Historiako mugimendu komunal ezagunenetakoa osatzen dute kibutzek. Amets sozialistaren adierazle, Israelen sinbolo ia sakratua izan dira luzaroan, elite militarren, intelektualaren eta politikoaren sehaska. Egun, pribatizazio eta gainbehera prozesuak bizi dituzte.

ANE IRAZABAL

Argazkiak: Sergio Yahni

Jerusalemetik hurbil dagoen Tzora kibutzean, 1948an lehen harria jarri zuteneko margolana harro erakusten du Ella Bargaik. Belengo Deishe iheslarien gunean berriz, urte berean galdu zuen etxeko giltza eskuan du Um Yusefek. Toki berbera aldarrikatzen dute bi emakumeek. Lehenak, azken 63 urteetan bizileku izan duen kibutza; bigarrenak, Dayr Aban jaioterri suntsitua.

Ez da inondik inora halako adibide bakarra. Israel-Palestina auziaren bilakaera arakatzuz gero, kibutz mugimenduaren garapena eta Palestinako errefuxiatuen arazoa kausa-ondorio gisa agertzen dira maiz, batez ere 1948ko gerraren ondotik. Izan ere, kibutzak funtsezko erreminta izan ziren Israelgo Estatuaren sorrera ahalbideatzeko. 1909an Errusiatik joandako etorkinek Degania Alef lehen elkarteak ezarri zutenetik, Palestina historikoaren okupazioa izan zuen mugimenduak oinarri. Ez zen lehen etorkin oldea izan, ezta handiena ere. Kibutznikek ez zuten inoiz populazioaren %4 gainditu, baina Palestinan juduentzako aberri sozialista ezartzeko proiektu aitzindaria abiarazi zuten. Sionismoak eta sozialismoak bikote banaezina osatzen zutela irizten zioten. Kontraesanik ez, lehenengo kideen iritziz: “2000 urtetako diasporaren ostean, juduentzako estatu bat eraikitzeko eskubidea aldarrikatu genuen, eta kibutzen bidez, proiektu hori sozialista ere izan zitekeela ziur geunden”, adierazi du Tzorako fundatzaile Uri Bargaik.

Berdintasuna barruan, kolonizazioa kanpoan

“XX. mende hasierako kolonoak izan ziren kibutznikak, baina 1948ko Israelgo Estatuaren aldarrikapenak, egungo kolonoek eskuratu ez duten legaltasuna eskaini zien”. Gisa horretan azaltzen du Alberto Pradillak kibutz

mugimenduaren izaera, *El Judío Errado* liburuan. Hain zuzen ere, elite judu ashkenazien zati batek –Europa erdialde eta ekialde jatorrikoa– nekazaritzan oinarrituriko elkarte kolektibo isolatuak sortu zituen, bertan bizi ziren palestinarren existentzia saihestuz. “Berdintasuna bai, baina beraien artean. Guretzat, lurra okupatzea eta gu kanporatzea helburu zuten beste edozein sionista bezalakoak ziren”, diote Mohammad Al-Afandi eta Um Yusef senar-emazte errefuxiatu palestinarrek.

Mendebaldeko kulturaren egin ohi diren interpretazio nahasien kontra, kibutznikek ez dute mugimenduaren izaera bakezalea predikatzen. Areago, Palestina historikoaren kolonizazioan izan zuten protagonismoa aldarrikatzen dute. Komunitate gehienak 1948 aurretik ezarri

Irudian, Jerusalemetik hurbil dagoen Tzora kibutza. Kontraesanik handiena mugimenduaren beraren esentzian dagoela irizten dio askok: nola ezkondu okupazioa eta berdintasuna?

"Gazte idealistak ginen, uste baikenuen estatu judua eraikitzeke, lurra autogestionatzeko gai izan behar genuela"

ELLA BARGAI, KIBUTZEKO KIDEA

baziren ere, lurraldea errebindikatzeko asentamendu garrantzitsu bilakatu ziren kibutzak lehen gerra arabiar-israeldarrean. "Toki estrategikoetan ezartzen gintuzten, batez ere mendi magaletan. Helburua zen eremua kontrolatzea eta hutsik geratzen ziren lurrak lantzen hastea", adierazi du Yair Tzabanek, 18 urte zituela Tzora kibutza ezarri zuteneko garaia gogoratuz. "Ez zara lur eremu baten jabe egiten, lur horretan finkatu eta sailak ereiten hasten zaren arte", gaineratu du Ella Bargaik.

Biak izan ziren Palmaj milizia juduko soldadu, gerra garaian. "Palmaja ezingo litzateke kibutzak gabe garatu, ezta kibutzak Palmajeko kiderik gabe ere", nabarmendu du Tzabanek. Izan ere, eskola amaitu berri zuten soldadu judu gazteek, kibutzak erabili zituzten milizia autofinantzatzeko: "Hilabetero, Palmajeko kideek bi astez egiten zuten lan kibutzetan, eta beste bi astez gerrarako entrenatzen ziren", azaldu digu. Gudak aurrera egin ahala, zenbait kide miliziatik liberatu zituzten, armada juduek suntsitutako herrixka palestinarretako hondarretan kibutz egonkorrak ezar zituzten.

"Dayr Abango lurretan, adibidez, Tzora kibutza, Marchseya, Beyt Shemesh eta Yish'i herriak eraiki zituzten. Bertako biztanleak, aldiz, Hebronera edo Belenera desplazatu ziren", dio gaian asko ikertua den Walid Khalidi historialariak. Adibide berdintsuak topa daitezke 1948an deuseztatutako 600 herrixka arabiarren historia aztertuz gero. Ilan Pappé Israelgo historialaria harago doa, eta palestinarren kontrako "garbiketa etnikoa" eta "kanporaketa" leporatzen dizkio Israeli.

"Garbiketa berdea"

Palestinako iheslarien eskubideen alde lan egiten duen Akram Salhab-en iritziz, kibutz mugimendua aztertzean bada alboratu ezin daitekeen prozesu bat, "garbiketa berdea" hitzekin definitzen duena: "Israelgo Estatua sortu zenean, gerran suntsitutako 600 herrixka palestinarren erdia eskuratu zituen Juduen Funts Nazionalak, eta geroztik, 240 milioi zuhaitz landatu ditu, gehienak pinuak". Sionismoak zerotik hasteko zuen nahia erakusten du horrek, Salhaben hitzetan: "Paisaiaren eraldaketa fisikoak ez zuen flora autoktonoa bakarrik suntsitu, ordura arteko historia ere ezkutatu zuen. Basoak landatzea, lurraldea erreklamatzeko eta kultura berri bat ezartzeko modu eraginkorra bilakatu zen estatu jaioberriarentzat".

"Berdintasuna bai, baina beraien artean. Guretzat, lurrak okupatzea eta gu kanporatzea helburu zuten beste edozein sionista bezalakoak ziren"

UM YUSEF, ERREFUXIATU PALESTINARRA

Kibutz mugimenduak erantzukizun zuzena izan zuen pinuak landatzeko prozesuan, elite ashkenaziek hasieratik eman nahi izan baitzioten Europako paisaiaren itxura "agindutako lurrari". Yair Tzabanek harrotasunez deskribatu du 1959an beste kide batzuekin kibutzaren inguruan landatu zuen basoa, eta "egun, natura-parke ederra" dela gaineratu digu. Um Yusef eta Haseba Um Mohamad ahizpek, aldiz, tristuraz gogoratzen dute 1980ko hamarkadan Dayr Aban bisitatu zuten azken aldia: "Pinuz inguratu zuten herria, eta hondarren artean, gure etxeetako arrastoak eta olibondoak nekez topa zitezkeen".

Hala ikusten du Salhabek gatazkaren sinbologia: "Olibondoek eta pinuek ezinbesteko rola jokatzen dute Palestinako eta Israelgo narratiba nazionala eraikitzerakoan. Juduen zuhaitza pinua da, eta palestinarren ikurra, olibondoa. Biak ala biak zeharo desberdinak dira, bai kulturalki, bai laborantzaren ikuspuntutik".

Nekazaritza elkarre komunitario gisa egituratu ziren kibutzak hastapenetatik. Ideologia sozia-

Nekazaritza eredu "moderno"

Nekazaritza elkarre komunitario gisa egituratu ziren kibutzak hastapenetatik. Ideologia sozia-

listari eta sionistari jarraiki, gizar-
te antolaketa kolektiboa, batzar
bidezko funtzionamendua eta
kide guztien arteko berdintasuna
bermatzea ziren helburuak.
“Gazte idealistak ginen, uste bai-
kenuen estatu judua eraikitzeko,
lurra autogestionatzeko gai izan
behar genuela”. Hala azaldu du
Ella Bargaik. Uri, senarra, Tzora-
ko lehen idazkari nagusia izan
zen: “Ez esplotatzaile, ez esplota-
tu, hori zen gure lema”.

Sozialismoaren doktrina jarrai-
tuz, nekazaritza eredu berri bat
ezarri zuten kibutznikek, aurreko
“eredu feudala” desegin eta tek-
nikak modernizatu nahi zituen.
“Lanketa tradizionala ordezk-
tuz, aitzindariak izan ginen lurren
produktibitatea handitzeko
metodo berriak ezartzen”, dio
Tzabanek, kibutz mugimendua-
ren ekarpeni buruz.

Salhaben ustez, ordea, kibu-
tzen izaera koloniala ezkututzen
du ikuspuntu erromantiko
horrek: “Kolonialismo eredu moderno
da sionismoa, eta proiektu horretan
etekinak lortzeko erreminta besterik
ez da lurra. Interes ekonomikoa
gailendu zen ereduan, ‘guk, indige-
nek baino hobeto egin dezakegu’
bilakatu zen lema”. Sistema horrek,
bertako biztanleek natura-baliabideekin
zuten oreka apurto zuelakoan dago
Salhab. Um Yusef ere ados dago:
“Palestinarrak lurrarekin dugun
lotura, ustiapen ekonomikoa baino
sakonagoa da, Ama Lurrarekiko
harremanean oinarritzen baita
gure kultura. Dabke dantza, adi-
bidez, naturaren erritmoei eskainitako
omenaldia da”.

Kontraesanak kudeatuz

Israelgo umerik kuttunenak izan ziren kibu-

**“Juduak herrialde arabiarretatik
zetozen eta Israelgo arabiarrek
kontratatzeari ekin genion, eta
gure ideologiaren arabera,
esplotatzaile bilakatu ginen”**

YAIR TZABAN, KIBUTZEKO KIDEA

tzak, bereziki, Mapai alderdia
boterean egon zen bitartean.
Gerraren arrastoen gainean
sortu zen herriaren espirtua
eraikitzen lagundu zuten, eta
elite militarren, politikoaren
eta intelektualaren sehaska
bihurtu ziren. 1970eko hamar-
kadan aldiz, gainbehera hasi
zen, batik bat alderdi laborista-
ren hegemonia amaitu zenean.
Estatuaren diru-laguntzak
murriztu eta belaunaldi berriek
hirietara egin zuten hanka.
Kolpe latza hartu zuten kibu-
tzek, eta kapitalismoa eta pribatizazioa
besarkatzen hasi ziren
gehienak. Yair Tzabanen iritziz,
kontraesanak agerian geratzen
hasi zitzaizkion mugimenduari:
“Juduak herrialde arabiarretatik
zetozen eta Israelgo arabiarrek
kontratatzeari ekin genion, eta
gure ideologiaren arabera,
esplotatzaile bilakatu ginen”.
Segregazioa begi-bistakoa egin
zen kibutzetan, eta nabarmen

geratu zen sionismoa sozialismoa baino
indartsuagoa zela.

Hori dela-eta, kontraesanik handiena
mugimenduaren beraren esentzian dagoela
irizten dio askok: nola ezkondu okupazioa
eta berdintasuna? “Kibutzak mitifikatzeko
joera izan zuen ezkerrek luzaroan, Israel
babesterakoan aparteko egitasmo sozialista
defendatzen ari zela uste baitzuen”, azaldu
du Salhabek. Ospe aurrerakoia eman zioten
kibutzek sionismoari, eta ondorioz, amets
sozialista kosta ahala kosta justifikatu zuten
askok, juduek bere-beregi eratu zituzten irlak
zirela onartu gabe. ■

argia.com Argazki gehiagorekin osatutako
galeria ikusgai duzu gure webgunean.

**INDOOR
KARTING**

- Haurrentzat eta ezinduentzat egokitutako kart-ak
- Pista alokatzeko aukera
- Taldeentzako aktibitateak
- Deskontu bereziak

© 685 722 119

Iparraldeko autobidea, 433. irteera
Tolosa (Gipuzkoa)

www.tolosaindoorkarting.com

